

La crònica dels dilluns

GEMMA BALSERA

ASSAIG

Teresa Pàmies,
Opinió inconformista.
Vuitanta-set dilluns a l'AVUI.
ARA LLIBRES.
Barcelona, 2003.

Teresa Pàmies (Balaguer, 1919) és una de les escriptores més importants en llengua catalana de l'últim segle. Ha escrit novel·les, dietaris i reportatges, entre d'altres, sempre amb un rerefons autobiogràfic i de testimoni personal. La seva obra és el testimoni viu de la Guerra Civil i l'exili. Va ser guardonada amb el premi Josep Pla l'any 1970 per l'obra *Testament a Praga*, escrita en col·laboració amb el seu pare. Va rebre també l'any 2001 el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Actualment és col·laboradora habitual del diari AVUI, les revistes *Xarxa* i *El Temps* i *Ona Catalana*.

Amb aquest nou llibre, *Opinió inconformista*, Teresa Pàmies ens ofereix una selecció dels seus articles publicats en aquest mateix diari entre el 1998 i el 2002. El denominador comú de tots és la crítica punyent de la

societat actual, moltes vegades reflectides en accions concretes de la vida quotidiana. Els articles estan repro-

TERESA PÀMIES HA PUBLICAT UN RECURS DELS SEUS ARTICLES A L'AVUI

duïts de manera íntegra respecte a l'original i s'agrupen per temes i no per ordre cronològic. L'abundància de temes és important: Pàmies reivindica la memòria històrica, exposa la discriminació de la dona i el feminisme i parla de la vellesa, per citar-ne només alguns. Això sí, sempre queda patent l'existència condicionada pels esdeveniments històrics i presentada sovint des del seu compromís polític amb el comunisme. Unes opinions *inconformistes* que et donen un altre punt de vista, una visió àmplia i argumentada d'aquest nostre i gran món.

Pa negre

CARLES MIRÓ

NARRATIVA

Xavier Gimeno, *Pa de llop*.
Premi Marià Vayreda 2002.
EMPÚRIES. Barcelona, 2003.

Aceptant les paraules de Vicens Vives, segons el qual "el comerç i la indústria de Catalunya s'han creat amb l'esforç dels fadristerns", és un encert que Llorenç Rigual Casas, el protagonista de *Pa de llop*, no sigui un hereu. L'hereu, tant si és d'una família de pagesos, que és el cas de què s'ocupa Gimeno, com si, com els Rigual, ho és de comerciants, està lligat a la casa, té menys facilitat de moviment per emprendre nous negocis i, com que ja té assegurat el patrimoni familiar, al·licient també és més escàs. Però Xavier Gimeno no ha fet pas una novel·la històrica per il·lustrar amb uns personatges la dialèctica secular hereu-fadristern, de tanta importància social i econòmica durant segles. Un hereu no és bon protagonista de novel·la si no és que la seva herència està amenaçada. Un fadristern, deu haver considerat Gimeno, tampoc si no s'enfronta al pare primer, que el fa entrar en un seminari, i al germà gran, a la família i a tot el poble (Sitges) després. Les

formes d'aquest enfrontament van des de la resistència passiva (es fa el mut), la fugida del seminari, la militància revolucionària que el porta a la presó (d'on el treu el pare), la participació en diverses bullangues revolucionàries pels carrers de Barcelona i l'organització d'un negoci de tràfic d'esclaus (amb diners de la família, com a bon fadristern, però contra el seu parer).

EVOLUCIÓ INTERNA

Amb aquest element d'enfrontament Gimeno vol mostrar-nos, sobre el fons de la Catalunya del XIX, l'evolució interna de Llorenç Rigual, que, com a bon personatge de novel·la, acumula experiència. L'acumula a batzegades: sovint els episodis decisius que li han de fer fer un gir tenen bastant de convencional (el moment que amaga el fugitiu desconegut al vaixell, per exemple), convencionalitat que també afecta la prosa; així Gimeno pot escriure: "Havia volgut ser-hi abans per cerciorar-se que els costums del seminari no havien canviat des de la seva partença". Amb tota seguretat, aquests escrúpols no destorbaran els lectors que trobin gust en les truculències d'aquesta història i sàpiguen interessar-se per si Llorenç acabarà casant-se amb la seva neboda o no.

Xavier Vernetta, *Dies de pluja*.
BARCANOVA.
Barcelona, 2003.

Àngel-O. Brunet,
El son de la Medusa.
METEORA. Barcelona, 2003.

Aquesta novel·la arrenca amb l'aparició d'un home assassinat a l'estany del Parc de la Ciutadella de Barcelona. La primera escena, amb el cadàver a l'aigua, i el fet que sigui el mort mateix el que ens va desvelant el que ha passat en *flash-backs* és un *homenatge* clar a *Sunset Boulevard*, de Billy Wilder.

Paral·lelament, se segueix la investigació d'una parella peculiar de policies: un és jove, gitano i eficaç; l'altre més vell, format durant el franquisme i alcohòlic. L'origen de l'assassinat es remuntarà als últims anys del franquisme i a les activitats d'un grup comunista clandestí que finançava les seves accions amb atracaments.

És segurament simptomàtic que no hi hagi més novel·les situades en el tardofranquisme i la Transició. Per aconseguir fer lligar els diversos ingredients de *Dies de pluja* en una salsa homogenia, Vernetta encara hi afegeix la ultradreta que estava darrere el cop del 23-F i un traficant de drogues i d'armes. L'estil *dur*, de novel·la negra, fa que esperem una resolució argumental més travada que la que finalment arriba. C.M.

Raymond Chandler deia que quan no sabia com continuar una de les seves novel·les feia que aparegués algú amb una pistola. El procediment, formulat amb franquesa per Chandler, s'ha repetit en tantes pel·lícules que avancen a còpia de clavar un espant a l'espectador cada tants minuts per despistar-lo de la incapacitat absoluta per crear personatges coherents i de la ignorància de l'art de narrar, que ja hi ha qui creu que explicar una història consisteix, simplement, a distribuir a intervals regulars els cops d'efecte per tenir el lector entretingut.

El son de la Medusa té per recurs principal el cop d'efecte. És una història situada l'any 1850 i plena de corredisses, saltejadors, guàrdies civils, espies, erudits, meuques; és també la història del veritable autor de l'apòcrif per excel·lència (el *Qui-xot* d'Avellaneda), autèntic *MacGuffin*, és a dir, aquell element (com els microfilms de les pel·lícules, que no sabem mai què contenen) al voltant del qual gira tota la història i que no se sap què és ni importa. I, efectivament, només podran llegir aquest llibre els que no tinguin ni idea del que són llibres com el *Qui-xot*. C.M.

D'uns versos

SUSANNA RAFART

POESIA

Roser Guasch, *Plena de tu*.
TRUJAL. Tarragona, 2003.

El llibre s'inicia amb un vers d'Eliot que manifesta l'emergència del present. Roser Guasch expressa així la importància del seu cançoner sentimental. Perquè el present que ella recerca és el de l'anàlisi de les emocions. Amb un vocabulari mínim i amb la vocació de la factura correcta, l'autora secciona fases diverses de la seva aventura amorosa. Tot i ser ja un segon poemari, i mostrar una certa habilitat per trobar les formes adequades, Guasch no ha arribat encara a una maduresa poètica en què el jo

pugui transcendir cap al text autònom. Els poemes es mouen en l'àmbit de l'expressió personal, són declaratius i s'instal·len en la relació del jo i del tu: "He provat de desfer el somni / a les gotes de pluja que porto cap a casa". Tanmateix, trobem algun poema que ens fa pensar en una bona collita en el futur. És així en el text *Voleia'm la nit*, en què s'aprecia una lectura acurada de la lírica popular i neotradicional. Aquest és el millor camí per a la veu de l'autora, sens dubte: "Cap vent no sap que en tu sóc núvol. / Voleia'm la nit, on és la nit".

La primera part del llibre s'estructura en vint-i-un poemes que recullen, amb un aire líric, l'essència d'una història d'amor. La veu femenina diu sense queixa allò que ha succeït i el seu record acompa-

nyada dels elements naturals. El jo renuncia a acolorir aquests sentiments amb totes les paraules, en selecciona unes poques i s'hi abandona a ritmes que les justifiquen, tal com passa a *Aire*, en què el mestratge de Manent assegura una gràcil manera. El ritme té un paper important en el llibre, rebla els sentiments que reiteradament apunten en els poemes i ofereix variants interessants. Els mots *somni*, *sorra*, *silenci*, *cabells* i altres formen part del seu ventall lèxic.

La segona part s'inicia amb uns mots de Kavafis que apelen al record. En aquesta ocasió, vint-i-quatre fragments breus d'un sol poema expliquen, a través del recurs de l'el·lipse, el final de una passió sense nostàlgia. La plenitud venç la mateixa caiguda: "Plena de tu / vindrà la nit. / Vindrà".